

Kentsel ve Kırsal Alanların Planlanmasında Kimliğin Rolü

Tuğba KİPER

Namık Kemal Üniversitesi Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Tekirdağ

Sorumlu Yazar:
E-posta: tkiper@nku.edu.tr

Geliş Tarihi : 03 Kasım 2012
Kabul Tarihi : 11 Aralık 2012

Özet

Kent ve kırsal alanlarda zaman içerisinde fiziksel dönüşümler ve sosyal değişimler meydana gelmiştir. Ancak, bu değişimin ölçüsü alanın genel karakteri değiştirildiği zaman kentsel kimlik sorunları ortaya çıkmaktadır. Bu noktada planlama, koruma karar ve uygulamaları oldukça önem kazanır. Çünkü bu alanların bir yandan; geçmişten gelen karakteristiklerinin korunması, diğer yandan da çağdaş gereksinimlere ayak uydurabilmesi sağlanmalıdır. Bu çalışmada, planlama kararlarında; koruma-kimlik (sürdürülebilirlik, yerellik, doğallık) ilişkisi içinde, her kente ya da kırsal alana özgü karakteristiklerin rolü ve etkisi ele alınmıştır.

Anahtar kelimeler: Kimlik, kentsel kimlik, kentsel peyzaj, kırsal peyzaj

The Role of Identity in Urban and Rural Areas Planning

Abstract

There have occurred physical transformations and social changes in urban and rural areas in course of time. However, this measure of the change in the general character of the area changed when the urban identity problems arise. At this point, planning, decisions and practices of protection has been crucial. Because, it has been provided for these areas to both protect characteristics from the past and adapt to contemporary needs. In this context, the role and influence of characteristics, belong to each city or each rural areas, have been discussed in planning decisions and relationship in protection-identity (sustainability, subsidiary, naturalness) concept.

Keywords: Identity, urban identity, urban landscape, rural landscape

GİRİŞ

Kentlerin oluşumu ve zamanla değişimi planlama kararları, koruma kararları ve uygulamaları ile doğrudan bağlantılıdır. Ancak değişim her ne kadar yadsınamayan bir süreç ise de, ölçüsü kentin genel karakterini bozmaya ve hatta yok etmeye başladığında çözümlenmesi zor sorunlarla karşılaşmaktadır [1].

Özellikle kentlerdeki nüfus artışı [öyle ki 1960'da toplam nüfusun % 32'si, 1980'de % 43,9'u kentlerde yaşarken, bu oran, 1990'da %59'a, 2000'de % 65'e yükselmiştir. 2009'da ise bu oran % 75,5'lere kadar çıkmıştır [2]], yoğun yapılaşma ve kentleşme gibi birtakım etkiler kent peyzajının algılanmasında olumsuz etkilere neden olmuş ve Uzun ve Ark. (2012)'nin de bahsettikleri gibi; yerel özgünlükler planlama sürecine yansıtılmamış ve sonuçta da birbirine benzeyen alanlar oluşmuştur [3]. Oysaki bölgesel, bölgesel ve yöresel ölçekte doğal ve kültürel pek çok değer farklı oluşu, planlamaya da yansıtılmalıdır. Zaten bir kenti diğer kentlerden ayıran en önemli özellik, o kentin kendine ait bir karaktere sahip olmasıdır. Bu karakter, zamanla gelişir ve o kentin etiketi haline gelir [4]. Ancak kentler bu sorunların beraberinde getirdiği etkilerle birlikte çağdaş gereksinimlerini, geçmişine ait özellikleri ile uygun fiziksel ortamlarda kaynaştıramadığı zaman, tarihsel, kültürel ve doğal süreklilik zedelenir ve kentteki özgün kimliğin kaybı ortaya çıkar. Örneğin; Geleneksel Anadolu sokağından bulvarlara dönüşen sokaklar, arasta ve bedestenlerden alışveriş merkezlerine dönüşen AVM'ler, yöresel ürünlerin sergilendiği pazarlardan kentsel kullanımlara dönüşen alanlara kadar pek çok mekân, zaman içinde değişime uğrayarak, ayrılmıştır. Bayındırlık ve İskan Bakanlığı

tarafından 2009 yılında yaptırılan kentleşme şurasında da "Kentsel miras, mekân kalitesi ve kentsel tasarım" adlı raporda; kent kimliğini oluşturan doğal ve kültürel değerlerin bozulması kentlerimizdeki mekansal kalite, tasarım ve estetik değerlere ilişkin sorunlarından biri olarak görülmüştür [5].

Kırsal alanlarda da durum çok farklı olmamaktadır. Kentsel kullanımların kırsal alanlara sıçraması, turizm ve ikinci konut yapılaşmaları gibi nedenlerle kırsal alanların özgün kimliklerinde de yıpranmalar olmaktadır. Bu durumda kentlerin ve kırsal alanların yerel dokusunu güçlendirecek ve geçmişle gelecek arasında bir köprü kurarak, kimlik olgusunu koruyan, koruma-geliştirme-yenileme ve sürekliliğinin sağlanması amacına katkı sağlayacak planlamalara gereksinim vardır.

Bu kapsamda planlama, Anonim (2009)'da da belirtildiği gibi; yerleşik kent-kırsal imgesi ve görünüm değerleri ve ilkeleriyle uyumlu, kente ya da kırsal alana ait tarihsel, doğal, kültürel doku ve öğelerin kentsel-kırsal kimliğin ayrılmaz parçası olduğunu benimseyen, geleneksel, yöresel, özgün mimariyi ön plana çıkaran, tek tipleşmeye yol açan yapılaşma ve mekân düzenleme pratiklerinden kaçınan, kentsel değer, birikim ve kültürel unsurları belgeleyen, sergileyen, mahalle ve sokak olgusunu canlı tutan, tasarlayan, yaşatan bir içerik ve izleni oluşturulmasını gerçekleştirecek bir araç olmalıdır [6]. Kent ve kırsal alanlar da bir bütün olarak düşünülmelidir.

Bu amaçla çalışmada; kent ve kırsal alanların kimliklerinin canlandırılmasında planlamanın rolü ve önemi ortaya konmuştur. Sonuçta da bütüncül bir yaklaşım doğrultusunda planlama kararlarında; koruma-kimlik (sürdürülebilirlik, yerellik, doğallık) ilişkisi içinde, çeşitli öneriler geliştirilmiştir.

Ülkemizde Mekânsal Planlama ve Aşamaları

Planlama, geleceğe yönelik olarak, istenilen hedeflere ulaşmak amacıyla, sistematik ve programlı hazırlama süreci olarak tanımlanabilir. Günümüzde kent planlaması mevzuatı çok sayıda kurum ve kuruluşun yetki alanlarına girmekte olduğu ve bu alanda temel yasa 3194 sayılı İmar Kanunudur. Bu kanunla birlikte; Ülkemizdeki mekânsal planlama süreci ülke kalkınma planları temel alınarak, bölge planları, çevre düzeni planları ve imar (nazım ve uygulama imar) planları olarak tanımlanmış ve kademelenmiştir. Ayrıca sektörel yasal mevzuat çerçevesinde yapılan ve onaylanan planlar da bulunmaktadır. Bu kapsamda yapılan planlama çalışmaları arasında; 2960 sayılı Boğaziçi kanunu kapsamında yapılan Boğaziçi planı, kıyı kenar çizgisi ve kıyı çizgisi arasındaki kıyı alanı için yapılan planların yanı sıra; kıyı dolgu alanları için ve liman, balıkçı barınağı, marina vb. kullanımlar için yapılan planlar, köy yerleşim planları, turizmi teşvik kanunu çerçevesinde ilan edilen turizm merkezlerine ait plan çalışmaları (1/25 000 ölçekten 1/1 000 ölçeğe kadar); il turizm envanteri ve master planları, marina ve yat çekek yeri planları, milli park olarak ilan edilmiş alanlara ait 1/25 000 ölçekli uzun devreli gelişme planları ve alan yönetim planları, organize sanayi bölgesi planları ve küçük sanayi siteleri için hazırlanan planlar, arkeolojik sit ve kentsel sit alanı olarak tanımlanmış alanlara ait koruma amaçlı planlama çalışmaları, gecekonduların önleme alanı ve gecekonduların ıslah alanı plan çalışmaları, kentsel dönüşüm planları örnek olarak sayılabilir. Sektöre özel yapılan planlar, özel bir statü veya oluşumdan dolayı yapılmakla birlikte; aynı planlama bölgesine ait, üst veya alt ölçekli diğer planlarla bütünlüğü tam olarak sağlanamamıştır.

Şu ana kadar 5 yıllık süreleri içeren 9 adet kalkınma planı hazırlanmıştır. Sadece 9. Kalkınma planı 7 yıllık süreci kapsamaktadır. 10. Kalkınma planı da taslak

halindedir. Belde (2006)'ya göre; Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı kapsamında İl Gelişme Planlarının hazırlanması gündeme gelmiştir. Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planının (2001-2005) Bölgesel Gelişme Hedef, İlke ve Politikaları ile ilgili bölümünde (497) "*Gelir dağılımı dengesizliklerinin en aza indirilmesi, bölgesel gelişmenin hızlandırılması ve rasyonel kaynak dağıtımını açısından önem taşıyan, bölge planlarıyla uyumlu, il düzeyinde İl Gelişme Planları çalışmaları başlatılacaktır. Bu çerçevede, İl Planlama ve Koordinasyon Birimleri güçlendirilecek ve il gelişme planlarının hazırlanması ve uygulanmasında ilgili tüm kesimlerin katılımı sağlanacaktır*" denilmektedir [3]. Kalkınma ve gerekli görüldüğü hallerde yapılan bölge planları 2012 yılı öncesine kadar Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) tarafından yapılmakta iken bu görev Kalkınma Bakanlığına verilmiştir. Bölgesel Kalkınma Planı yapılan bölgeler Şekil 1. de görülmektedir. Bölge planlarının ulusal kalkınma planlarından daha fazla bir mekân içeriği, kent imar planlarından da daha fazla bir ekonomik yönü vardır [3].

Ülkemizde bölge ve havza bazındaki Çevre düzeni planlarını onama yetkisi daha önce Çevre ve Orman Bakanlığının görev ve sorumluluğu kapsamında iken, son yasal düzenlemelere göre 1/50.000 ve 1/100.000 ölçekli bölge ve havza bazındaki çevre düzeni planları Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca, 1/25.000 ölçekli il bazındaki il çevre düzeni planları ise İl Özel İdarelerince yapılır/yaptırılır ve onaylanmaktadır [8]. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nca 2005-2011 yılları arasında 17 Planlama Bölgesine (37 İl) ait 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planları onaylanmıştır 5 ilden oluşan 2 planlama bölgesine (Balıkesir-Çanakkale, Erzurum-Erzincan-Bayburt) ilişkin 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı çalışmalarına 2011 yılında başlanılmış olup, 2013 yılı sonu itibarıyla bitirilmesi hedeflenmektedir [9]. (Şekil 2).

Şekil 1. Bölgesel Kalkınma Planı Yapılan Bölgeler [7].

- Doğu Anadolu Projesi Ana Planı (DAP)
- Doğu Karadeniz Bölgesel Gelişme Projesi (DOKAP)
- Güneydoğu Anadolu Projesi Ana Planı (GAP)
- Yeşilirmak Havza Gelişim Projesi
- Zonguldak-Bartın-Karabük Projesi (ZBK)

Şekil 2. 1/ 100.000 ölçekli çevre düzeni planı [9]

Hem çevre düzeni planları, hem de bölge planları ölçekleri gereği kırsal alanları da içine alan planlar olmakla birlikte, plan notlarında kırsal alan tanımı yerine kırsal yerleşme alanlarının tanımı yapılmıştır. Bu tanıma göre; köy ve mezarların mevcut ve gelişme alanları kırsal yerleşme alanı olarak belirlenmiş; sınırları da çevre düzeni plan kararları ile oluşturulmuştur [8].

Gölcük (2010)'un da belirttiği gibi; planlamanın ortaya konulmasında her bölgeye, kente ya da yöreye özgü çeşitli etmenler rol oynar. Bunlar; ekolojik (doğal) etmenler (yerleşmeye özgül topografya, zemin yapısı ve toprak niteliği, iklim, bitki örtüsü, kıyı kaynakları, yer altı ve yer üstü kaynakları (flora, fauna, maden ve mineral rezervleri, yer altı suları), manzara-bakı noktaları v.b), yapay etmenler (yerleşimlerin mevcut yapısı (Arazi kullanımı, yapı yoğunluğu, yapıların niteliği, ulaşım ağı, çevre yerleşmeler ile ilişkisi, mülkiyet dokusu, çevre sorunları (gürültü, hava, su, toprak, görsel kirlilikler), tarihsel yerleşim bölgesi vb.), sosyo-ekonomik etmenler (nüfus büyümesi, demografik yapı, istihdam yapısı ve değişimi, sosyo-ekonomik yapı ve yaşam şekilleri, kentin işlevsel yapısı, arazi değerleri vb.), yasal – yönetsel etmenler (yasal yönetsel yapı; siyasal tercihler, imar ile ilgili yasa ve yönetmelikler), teknolojik etmenler (Üretim, ulaşım/iletişim sistem ve teknolojilerinde yaşanan gelişmeler, bilgiye ulaşma ve işleme teknolojileri, kentin teknik altyapı ağı v.b) dir [10].

Kentsel, Kırsal Peyzaj ve Kimlik

“Kentsel ve Kırsal Alan” kavramı; daha çok sosyo-kültürel özellikleri ile tanımlı kentsel ve kırsal yerleşimleri ağırlıklı olarak kapsamaktadır.” Kentsel ve Kırsal Peyzaj” kapsamında ise; vurgulanmak istenen kentsel ve kırsal yerleşimlerin de dâhil olduğu kültürel peyzaj (tarımsal, endüstriyel nitelikli alanlar gibi insanların faaliyetleri ile biçimlenen) alanları ile doğal alanları (göl, dağ, orman peyzajı) da içeren estetik değerler içeren coğrafi alanlardır.

Aran (1975)'e göre, kentsel peyzaj; insanların kümelenme, toplanma içgüdülerinin ortaya konduğu yaşama mekânlarıdır. İskân alanları, idari alanlar, ticaret alanları, endüstri alanları, sosyal tesisler, park ve bahçeler,

spor alanları, açık alanlar ve doğal alanlar kentin iskeletini oluşturan elemanlardır [11]. Bu kapsamda bir kentin genel karakterini, mimari yapılar, açık-yeşil alanlar ve bunların birbirleriyle olan ilişkileri ve bütünlüğü tayin eder. Kaypak (2010)'un da bahsettiği gibi; kentin coğrafi içeriği, kültürel düzeyi, mimarisi, yerel gelenekleri, yaşam biçimi, niteliklerin karışımı olarak kente biçim verir. Örneğin, Venedik' in kanalları, Paris' in sarayları ve Eiffel kulesi, Hong Kong ve New York' un gökdelenleri kentin karakteristikleridir [12].

Kent bütün olarak doğal ve kültürel bileşenlerden oluşan bir ekosistemdir ve kentler de çeşitli ekolojik alanlara sahiptir. Bunlar; parklar ve kamu bahçeleri, doğal ve yarı-doğal alanlar (ıslak alanlar ve terk edilmiş boş alanlar), yeşil koridorlar, dış mekân spor aktivite alanları, oyun, eğlence alanları, hobi bahçeleri, halk bahçeleri ve kent çiftlikleri, mezarlıklar ve dini yapı çevreleri, kent yakın çevresinde erişilebilir doğal alanlar, meydanlar, pazar yerleri, gibi yapısal ve sert döşeme yüzeyli alanlar, yaya bölgeleri olarak sıralanabilir [13]. Ayrıca; deneyimler, görüşler, inanışlar, davranışlar, gelenek, örf-adetleri ve toplumun beklentileri, nüfusun büyüklüğü, nüfus yoğunluğu, nüfus artış oranı; yaş gruplarının dağılımı, toplam nüfus içindeki oranları gibi sosyo-kültürel faktörler ve yer üstü ve yeraltı su kaynakları, iklim, jeolojik yapı, coğrafi konum, topoğrafik yapı, jeomorfolojik yapı, toprak özellikleri gibi doğal pek çok etmen de kent kimliğinin şekillenmesinde önemli rol oynar.

Aran (1975)'e göre; kırsal peyzaj ise, insanın doğa içinde kentsel amaçların dışındaki faaliyetlerin ortaya koyduğu çevrenin görünümüdür. Bu faaliyetler esas itibarıyla tarımsal olabileceği gibi, endüstriyel, rekreatif veya ormancılığa yönelik olabilir [11]. Kırsal peyzajlar, yerel tarımsal ve kırsal üretim biçiminin, yerleşim dokusu ve yapı kültürüne yansıdığı mekânlardır. Bu tür mekânlarda genel kullanıma açık alan ve yapılar ile tarımsal üretim alanları ve konutlar ilginç, özgün ve yerel kimlik taşıyan dokular oluşturmaktadır. Kayseri Gesi Bağları, Safranbolu Yörükköyü, Bursa Cumalıkızık, Bolu Göynük bunlara örnek olarak verilebilir [14].

Köse (2006)'nın da bahsettiği gibi; her peyzaj kendisini yaratan kültürü yansıtır. Dolayısıyla doğal ve kültürel kaynaklar (aşağıda verilmiştir), kentsel ve kırsal peyzajın şekillenmesinde, algılanmasında ve kimlik kazanmasında etkilidir [15].

- Su kaynakları
 - Doğal su kaynakları (akarsu, şelale, deniz, göl, dere), Örneğin; Antalya Düden ve Manavgat şelaleleri, Ege ve Akdeniz'in kıyıları
 - İnsanlar tarafından oluşturulan su kaynakları (iskele, sarnıç, balık üretim tesisleri, barajlar, özel nitelikli su yapıları, çekek yerleri),
 - Islak Alan kaynakları
 - Topoğrafik kaynaklar (mağara, doğal köprüler, falez, fosil yataklar, peribacaları, bakı noktaları, kanyon, diğer jeomorfolojik oluşumlar, yayla, tepeler, dağlar, dağlar, ovalar, vadiler, kayalıklar). Örneğin; Boğazın iki kıyısına yerleşmiş İstanbul, Yeşilirmak'ın iki kıyısına yerleşmiş Amasya, yamaca kurulan Mardin kentleri, Pamukkale'nin travertenleri, Kapadokya'nın peribacaları,
 - Önemli tarımsal peyzaj alanları (tarımsal üretim alanları, köy korulukları, sulak alanlar, meyve bahçeleri, tarım bitkilerinin kapladığı yeşil alanlar), Örneğin; Ege'de zeytin ağaçları, Akdeniz'de narenciye ağaçları, Çukurova'da pamuk tarlaları
 - Tarihi ve kültürel kaynaklar (eski değirmen, eski maden ocakları, tarihi binalar, müzeler, yerel festival, hamamlar, tarihi izler, tarihi savaş alanları, tarihi mezarlıklar, su kemerleri, geleneksel sivil mimari yapı, kutsal sayılan yerler, türbeler, kervansaraylar-hanlar, camiler, kiliseler, anıtlar, şehitlikler, mescitler, medreseler, adak yerleri, tarihi çeşmeler, külliyeler, anıtlar, yerel el sanatları)
 - Yöreyle özgü doğal bitki örtüsü,
 - Yaban hayatına ilişkin özel yaşam alanları
 - Arkeolojik kaynaklar (Arkeolojik yerleşimler, surlar, kaleler, su kemerleri, sarnıç, höyük, tümülüs, hamam kalıntıları) [16].
 - Sosyal ve ekonomik kaynaklar (nüfus ve ekonomik yapı, mülkiyetin parçalılığı, arazi değeri, toplumun beklentileri, toplumsal örgütlülük) [17].
- Dolayısıyla mekânsal planlamalarda her kentin kendine özgü sosyal ve kültürel özellikleri, iklim koşulları, ekonomik yapısı, yaşam biçimine bağlı olarak gelişmiş olan estetik değerleri göz önüne alınmalıdır. Öyle ki Ülkemiz tarafından 2000 yılında imzalanarak, 2003 yılında 4881 sayılı Kanun ile onaylanarak yürürlüğe giren Avrupa Peyzaj Sözleşmesinin giriş maddelerinde de peyzajın kimlik oluşumunda etkisine vurgu yapılmıştır. Sözleşmenin giriş maddelerinde, Peyzajın, doğal, kültürel, ekolojik, çevresel ve sosyal alanlarda kamu yararı taşıdığı; peyzajın yerel kültürlerin biçimlenmesine katkı sağladığının ve bunun da kültürel ve doğal mirasının en önemli parçası olduğunun, insanın refahı ve ülke kimliğinin pekiştirilmesine katkıda bulunduğunun farkında olarak; ve doğal ve kültürel mirasın korunması ve yönetilmesinin altı çizilmiştir [18]. Kimlik, doğada varlığını sürdüren herhangi bir canlıya ya da objeye, diğer canlı ve objelerden ayrılan, öncelikle görsel, işitsel ve diğer duyuyla algılanan kendine özgü olma durumu, teklik ve özgünlük olarak ifade etmektedir [19]. Aynı zamanda kimlik kavramı, benzerler arasında kıyaslamayı getirir ve benzerine göre sahip olunan ayırt edici özellikleri ortaya koymaktadır [4]. Kent kimliği ise; kent imajını etkileyen; her kentte farklı ölçek ve yorumlarla kendine özgü nitelikler taşıyan; fiziksel, kültürel, sosyo-ekonomik, tarihsel ve biçimsel faktörlerle

şekillenen; kentliler ve onların yaşam biçiminin oluşturduğu; sürekli gelişen ve sürdürülebilir kentsel kavramını yaşatan, geçmişten geleceğe uzanan büyük bir sürecin ortaya çıkarttığı anlam yüklü bütünlüktür. Kent kimliği uzun bir zaman dilimi içinde biçimlenir ve kentin coğrafi içeriği, kültürel düzeyi, mimarisi, yerel gelenekleri, yaşam biçimi gibi niteliklerinin karışımı olarak kente biçim verir [20, 21].

SONUÇ VE ÖNERİLER

Kentsel ya da kırsal alanlarda kimlik; tanınabilirlik, özgünlük, farklılık yaratır. Bu kapsamda planlamaya yönelik yapılacak çeşitli önlemler; yerleşimlerin özgünlüğünü, kimlik getirici öğelerini, konumlarını korumak, kuvvetlendirmek ve gelecekteki gelişimlerini devam ettirmek anlamında oldukça önemli olacaktır. Bu öneriler;

Kırsal peyzajlar, yoğun insan etkisinin olduğu kentsel alanlar ile doğrudan insan etkisinin olmadığı doğal alanlar arasındaki geçiş alanlarıdır. Kırsal peyzaj tiplerini, Atik ve ark. (2006)'na göre tarım alanları, kırsal yerleşimler, orman alanları, vadiler, ovalar, nehirler, rekreasyon alanları olarak sıralanabilir [22]. Dolayısıyla, Çelik (2006)'nın da değindiği gibi; kırsal alanın, sadece kırsal yerleşim ve civarı ile sınırlanması doğru bir yaklaşım değildir. Kırsal alanı bölge/havza kavramı içinde ele alan, idari sınırlar yerine ekolojik sınırların ele alındığı bir planlama yaklaşımı geliştirilmelidir [8].

Planlama aşamalarında kentsel ve kırsal alan kimliğini oluşturan tüm doğal ve kültürel öğelerin tanımlanması mutlaka değerlendirilmelidir.

Yücel, Say ve Çolakadoğlu (2010)'nun da belirttikleri gibi; Çevre düzen planları; doğal kaynakların korunması temelinde, doğal ve kültürel kaynakların belirlendiği ve alan kullanım kararlarının verildiği planlardır. Ancak sadece bu varlıkların bilinmesi yeterli değildir. Doğal kaynaklar üzerine baskı oluşturabilecek faaliyetler ile mevcut ve olası faaliyetlerin de birbirleriyle olan ilişkilerinin, etkileşimlerinin bilinmesi ve bu baskılara karşı önlemlerin alınması gerekmektedir. Bu nedenle sayılan gereksinimleri karşılayabilecek çevre düzen planlarına altlık oluşturabilecek peyzaj planlarının da planlama kademesinde yer alması sağlanmalıdır [23]. Ayrıca Mansuroğlu, Kınıklı ve Saateci (2012)'da araştırmasında kentlerin sürekli büyüme eğiliminde olması ve kentin çevreye doğru yayılması doğal kaynakları tehdit ettiğinden söz ederek, büyümenin denetlenmesi ve ekolojik yapıyla uyumlu sağlıklı kentleşmenin sağlanması için peyzaj planları imar planlarına altlık oluşturması gerekliliğinin üzerinde durmuşlardır [24].

Kentsel ve kırsal alanların kendilerine özgü olan karakteristik özelliklerini korumak için yapılacak planlamalarda; yerellik, sürdürülebilirlik ve doğallık yaklaşımları temel alınmalıdır. Yerellikten bahsedilen; genel anlamda kırsal ve kentsel peyzaja, yaşam biçimine, mimarisine, yapı malzemesine uygun yapılaşmanın sağlanması iken, sürdürülebilirlik; enerji etkin tasarım, iklim, eğitim ve yöne uygun yapılaşma, yenilenebilir enerji ve yenilenebilir kaynaklardan elde edilen malzeme kullanımı, doğallıktan kastedilen ise tamamen alan özgü doğal peyzaj değerlerinin göz önüne alınmasıdır.

Sonuç olarak doğal ve kültürel özellikler o kentin ya da kırsal alanın kimliğini belirleyen, karakterini oluşturan özgün değerlerdir. Bu nedenle kentsel ve kırsal planlamalarda bu özgün değerleri oluşturan doğal ve

kültürel özelliklerin tanımlanması, birbirleri ile ilişkileri ve sürekliliği sağlanmalı ve kullanımlar arası ilişki ve çelişkiler ile öncelikli kullanımlar saptanmalıdır.

KAYNAKLAR

[1] Birlik S. (2006). Tarihi çevrelerde kentsel kimlik-değişiminin eşik analizi: Trabzon'da bir deneme. Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı, Doktora Tezi, s. 324.

[2] TÜİK, 2009. Türkiye İstatistik Kurumu nüfus ve göç verileri.

[3] Uzun O, İlke F, Çetinkaya G, Erduran F, Açıksöz S. (2012). Peyzaj planlama: Konya İli, Bozkır-Seydişehir-Ahırılı-Yalıhüyük İlçeleri ve Suğla Gölü Mevkii peyzaj yönetimi, koruma ve planlama projesi, Lazer Ofset, 175 s., Ankara.

[4] İlgar E. (2008). Kent kimliği ve kentsel değişimin kent kimliği boyutu: Eskişehir örneği. Anadolu Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, s.134, Eskişehir.

[5] Kentges, (2009). Kentleşme şurası kentsel miras, mekân kalitesi ve kentsel tasarım komisyonu raporu, Bayındırlık ve İskân Bakanlığı, s.197, Ankara.

[6] Kiper T, Ceylan D, Korkut A. (2010). Tarihi kent kimliklerinin canlandırılmasında kentsel tasarımın önemi ve Tekirdağ örneğinde irdelenmesi. Peyzaj Mimarlığı IV. Kongresi (21-24 Ekim 2010) (Sunulu), 63 -64, Selçuk/ İzmir.

[7] <http://www.dpt.gov.tr/bgyu/bkp/bkp.html> .

[8] Çelik Z. (2006). Türkiye'de kırsal planlama politikalarının geliştirilmesi, Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, Şehir Planlama Ana Bilim Dalı Doktora Tezi, s.255.

[9] <http://www.csb.gov.tr>.

[10] Gölcük A. (2010). Kentsel planlama sürecinde kent formundaki değişimlerin Diyarbakır Kenti örneğinde araştırılması. Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, s.113, Adana.

[11] Gül, A. (2000). Peyzaj-insan ilişkisi ve peyzaj mimarlığı. Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, 1/97-114.

[12] Kaypak Ş. (2010). Antakya'nın kent kimliği açısından irdelenmesi. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 7(14): 373 – 392.

[13] Uslu A ve Shakouri, N. (2013). Kentsel peyzajda yeşil altyapı ve biyolojik çeşitliliği destekleyecek olanaklar. Türk Bilimsel Dergileri Dergisi 6 (1): 46-50, I SSN: 1308-0040, E-ISSN: 2146-0132, www.nobel.gen.tr.

[14] Uslu A, Yazgan ME, Erdoğan E, Dilaver Z, Barış E. (2011). Peyzaj, çevre ve tarım. Anadolu Üniversitesi Yayın No: 2282, 222s.

[15] Köse A. (2006). Balıkesir örneğinde geleneksel kırsal avlu duvarı. Afyon Kocatepe Üniv. Sosyal Bilimler Dergisi, 8(2) :159-183.

[16] Şahin, Ş., Perçin, H., Kurum, E., Uzun, O., Bilgili, C., 2010. İl Ölçeğinde Peyzaj Karakter Analizi ve Turizm/Rekreasyon Açısından Değerlendirilmesi (PEYZAJ-44). 109G074 No'lu Tubitak Kamag 1007 Proje Öneri Formu.

[17] Bulut Y ve Atabeyoğlu Ö. (2010). Kent planlamasında peyzaj mimarlarının yeri ve önemi. III. Ulusal Karadeniz Ormancılık Kongresi (20-22 Mayıs 2010), Cilt: IV Sayfa: 1494-1503, Artvin

[18] Erdem N ve Aydın Coşkun A. (2009). Avrupa Peyzaj Sözleşmesi hükümlerinin Türk planlama mevzuatına uyumluluk analizi. İstanbul Ün. Orman Fakültesi Dergisi, 59(2):64-78.

[19] Deniz K. (2004). Konya'da farklı üç kentsel mekânda kent kimliği üzerine bir araştırma, Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Konya.

[20] Çöl Ş. (1998). Kentlerimizde kimlik sorunu ve günümüz kentlerinin kimlik dairesini ölçmek için bir yöntem denemesi, Mimar Sinan Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Kentsel Tasarım Anabilim Dalı, Doktora Tezi, s.316.

[21]. Suher, H., (1999). Ülkemizde Metropolenleşme Sürecinde Kent Kimliği Sorunsalı. Metropolen Alanlar Planlama Sorunları I. Sempozyum Bildirileri (15-16 Ekim 1998), Yıldız Teknik Üniversitesi, Yayın No: Ytü. Mf. De-99.0499, s. 354- 360.

[22] Atik M, Işıklı RC, Yıldırım E. (2010). Kentsel ve kırsal peyzajların tanımlanmasında peyzaj karakter analizi yöntem yaklaşımı. Peyzaj Mimarlığı IV. Kongresi (21-24 Ekim 2010), 509-518, Selçuk/ İzmir.

[23] Yücel M, Peker Say N, Çolakkadıoğlu D. (2010). Peyzaj planı nedir, ne olmalıdır?. Peyzaj Mimarlığı IV. Kongresi (21-24 Ekim 2010) (Sunulu), 74 -85, Selçuk/ İzmir.

[24] Mansuroğlu S, Kınıklı P, Saatçı B. (2012). Antalya'da kentsel gelişimin ekolojik açıdan değerlendirilmesi ve sürdürülebilirlik kapsamında önerilerin geliştirilmesi. Ege Univ. Ziraat Fak. Derg., 2012, 49 (3): 255-264.